

Humor v Čistých radostech Života Jana Šmída

IVANA KOLÁŘOVÁ
(Brno)

Úsměv vyvolávající příhody cestovatele a drummera (obchodníka s textilem) Nata Jessela – a jeho “čtyřnohé společnice“ Ivce Eileen v knize *Čisté radosti mého života* jsou stylizovány jako dynamické vyprávění prokládané dynamickým líčením přírody severní Ameriky. V textu od počátku hrají důležitou úlohu prostředky humoru (Bečka 1946, 72-73; 111-112).

Při pojetí humoru a komiky a jejich vztahu vycházíme především z tezí J. V. Bečky (1946): “Ale mnohem bohatší rejstříky než komika nechtěná má v jazyce komika chtěná. Přecházejíce ke chtěné komice jazykové, dostáváme se až do oblastí humoru. Při úmyslné komice jazykové nemluvíme totiž už o komice, nýbrž nazýváme ji humorem“ (Bečka 1946, 111).

“Prostředkem humoru není tedy komika sama, nýbrž komický výklad nebo pojetí věci. nepokládáme za projev humoru úmyslná komická gesta, komickou mimiku nebo chování; projev humoru má vždy základ v myšlence, je to úmyslná myšlenková komika. Výrazovým prostředkem je buď řeč, kresba, malba nebo výtvar hudební. Metonymicky často nazýváme takový projev humoru přímo humorem“ (Bečka 1946, 111).

—
“Jazykový humor je v podstatě trojí: situační, myšlenkový a slovní. Tyto druhy se sice od sebe liší formou i účinkem, ale velmi často se spolu kombinují. Proto jsou hranice mezi nimi leckdy nezřetelné“ (Bečka 1946, 112).

J. Šmíd však pro vytvoření jazykového humoru využil i dalších eventualit nabízených různými způsoby stylizace prozaického textu: Ich forma mu umožnila autorovi nejen vylíčit příhody a prostředí, ale také vkládat do řeči subjektivnímu vypravěči komentáře k situacím, komentáře vyjadřující se k jednání jiných lidí, vyjadřování nečekaných úsudků (Doležel 1992, Hoffmannová 2000, Kořenský 2000). Současně kniha J. Šmída ukazuje, jak může být

myšlenkový humor spojen s nedorozuměním v komunikaci postav (Bečka 1946, 112, 114; Komárek 1992, 32) – srov. např. rozhovor Nata Jessela s majitelem listu "Enterprise Herald", se šerifem, s kamarádem, a jak se důležitým zdrojem humoru situačního stávají především zážitky související se "soužitím" Nata Jessela se lvicí Eileen. O tom svědčí časté reakce okolí, srov.: "Tak to vy jste ten blázen, co se toulá krajem s tou žlutou potvorou?" (Šmíd 1977, 113); "Po po, co vy, co co, co jste to sem přivedl? – Jak? Jo tady Eileen. Společnice firmy. Roztomilé zvířátko, co? Ještě nejedla". – "My Gosh! Vyžeňte ji!" (Šmíd 1977, 176). O nestandardnosti takových zážitků (Košenský 2000, 46-47; Hoffmannová 2000, 229), svědčí situace vylíčené v následujících textech:

(1) "V redakci byl jenom jeden člověk. Jak jsem se mnohem později dověděl, byl to šéfredaktor a majitel listu Samuel Dirty.

"Jak se máte?" pozdravil jsem zdvořile.

"Fair to middlin", odpověděl zamračeně.

"Jářku", nenechal jsem se odradit, "mohu si k vám dát za slušnou cenu nějaké oznámení?"

"Proč za slušnou cenu?"

"Protože se tím nechci obohatit, ale chci udělat dobro".

"Pane, jestli chcete udělat dobro, nebo ne, to je docela vaše věc. Pro mne je hlavně důležité, že chcete zabrat kus místa v mých novinách. K tomu jsem v zásadě ochoten, ale víc nic".

"Chci se zeptat, jestli se tady někomu v okolí neztratil lev".

"Lev?"

"Lev".

"Tak to nemusíte nic otiskovat. Lev se tady neztratil nikomu".

"Lev se tady někomu musel ztratit".

"Jak to víte?"

"Já ho totiž našel".

"A stojí před domem, že jo?!" zeptal se kousavě Samuel Dirty.

"Leží", odvětil jsem přivětivě. "Alespoň doufám. Jak to bude s tím oznámením?" (Šmíd 1977, 36-37)

...

"Nejspíše – hledá se majitel starší lvice. Zvyklá na lidi. Eventuálně prodám. Značka: Přitulná. Nebo tak nějak".

"Mám tomu rozumět tak, že ji krmíte lidma?" zeptal se opět majitel Enterprise Herald.

"Vůbec ne. Zajicem, konzervou, plackou s medem a tak".

"A jak s ní cestujete?"

"Ve voze".

"Nákladním?"

"Osobním. Sedí vedle mne".

"Sedí vedle vás. Hm. A co vy jste vlastně zač?"

"Praktické oděvy pro každého. Ale teď mám vyprodáno, tak se tam vejde".

Chvilku čekal a přátelsky na mne mrkal. Pak se mu někdo ozval do sluchátka a on pokračoval. "Prosím tě, Dicku, jsou u vás ještě ti chlapi z Valley View? Ano. Ne! No – právě ti. Ale to se teď neptej a pošli je sem. Ale vůbec jsem se nesplet, ty právě potřebuju. Dobrá, ale ať si pospíší." (Šmíd 1977, 37-38)

(2) Náhle se otevřely dveře.

Otevřely se dovnitř, do místnosti, a tak jsem si zprvu myslil, že přicházejí příslušní chlapi, protože jsem od té nahé slečny na práh neviděl. Naopak však velmi dobře na práh viděl Samuel Dirty, který vytřeštil oči, zařval a překvapivě rychle se stěhoval po stolku se skleničkami nahoru na skříň. Byl jsem z něho tak trochu vyděšený a v první chvíli jsem měl dojem, že se pomátl. Ale pak vešla do redakce moje spolucestující a zvědavě se rozhlížela. Asi se přece jenom i po těch zajících probudila, cítila se opuštěná a vydala se mě hledat. Když mě spatřila, rozzářil se jí obličej – ujišťuji vás, že vůbec nepřeháním – a hned se ke mně hrnula. Rychle jsem za ní zavřel dveře, zahnal ji do kouta a postavil se před ni. Potom jsem se otočil k majiteli Enterprise Herald, který koktal na skříni něco jako "mějte slitování, inzerát zdarma, odejděte, žiju chudě, ale žiju rád, peníze nemám žádné..."

Od dveří se na něho vyfítili dva chlapi jako hory, v mžiku ho sundali ze skříně, a než mohli vykřiknout pošetě "Slával!", vynesli ho z redakce. Přiskočil jsem k oknu a ještě stačil zahlédnout, jak ho presují do vozu s nápisem ÚSTAV PRO DUŠEVNĚ CHORÉ, CEDAR CITY, VALLEY VIEW, MEDICAL CENTER, 595 SOUTH, 75 EAST (Šmíd 1977, 39-40).

Ke komickému vyznění textů (1) a (2) vede kombinace několik prvků situačního humoru:

a) Neobvyklost zážitku Nata Jessela, tj. setkání se Ivicí, mu znemožňuje domluvit se s majitelem "Enterprise Herald" a dosáhnout cíle – otištění inzerátu oznamujícího nález lvíce. Samuel Dirty si Natovo vysvětlení "Chci se zeptat, jestli se tady někomu v okolí neztratil lev" vysvětluje jako projev jeho "duševní méněcennosti". Nat jeho názor majitele inzerce podpoří pravdivými odpověďmi: na zřejmě ironicky míněnou a kousavě pronesenou otázku "A stojí před domem, že jo" odpoví přívětivě (odvěti): "Leží. Alespoň doufám; Sedí vedle mne".

b) Jako humorový může na čtenáře působit požadavek Nata Jessela na snížení ceny inzerátu: je zřejmé, že pro majitele časopisu zdůvodnění "Protože se tím nechci obohatit, ale chci udělat dobro" nemůže být zdůvodněním žádosti o snížení ceny. O tom, svědčí pokračování rozhovoru: "Pane, jestli chcete udělat dobro, nebo ne, to je docela vaše věc. Pro mne je hlavně důležité, že chcete zabrat kus místa v mých novinách. K tomu jsem v zásadě ochoten, ale víc nic".

c) Při popisu telefonování Samuela Dirtyho reagujícího na odpovědi týkající se lvíce využívá J. Šmíd hry se čtenářem – nesdělí přímo, komu Dirty telefonuje (*ti chlapi z Valley View*), ponechává na čtenáři, aby si to sám domyslel

(explicitně je tato informace prozrazena až v závěru textu 1 – srov. citace nápisu na autě).

d) Situaci završí překvapivý příchod Ivce, který “vyřeší” nepříjemnou situaci a rostoucí obavy Nata Jessela; hlavním zdrojem humoru v tomto okamžiku je nečekaná bouřlivá reakce Samuela Dirtyho, kontrastující s jeho povýšeným a ironickým chováním v průběhu předchozího rozhovoru. Telefonát, který chtěl majitel inzerce použít proti Natovi, se pak obrátí proti němu.

Texty (1) a (2) ukazují, jak autor využívá možností nabízených Ich-formou: humorný ráz textu dotvářejí komentáře Nata Jessela k chování Samuela Dirtyho: “Chvilku čekal a přátelsky na mne mrkal; Naopak však velmi dobře na práh viděl Samuel Dirty, který vytrřestil oči, zařval a překvapivě rychle se stěhoval po stolku se skleničkami nahoru na skříň. Byl jsem z něho tak trošku vyděšený a v první chvíli jsem měl dojem, že se pomátí; a k příchodu Ivce: pak vešla do redakce moje spolucestující a zvědavě se rozhlížela; když mě spatřila, rozzářil se jí obličej – ujist’uji vás, že vůbec nepřeháním – a hned se ke mně hrnula”.

V některých okamžicích nemusí být situace vnímána jako komická hned v okamžiku, v němž je popisována. Např. v okamžiku zachyceném v textu (1) je zřejmé, že chování majitele inzerce může Natovi Jesselovi způsobit potíže. Jako humornou pak čtenář vnímá situaci až po příchodu Ivce (viz text 2). Texty (1) a (2) však vytvářejí komunikační kontext, který umožní, aby jako humorné vyzněly další zobrazované komunikační události. V událostech vylíčených v textech (3), (4), (5) je na obsah textů (1) a (2) odkazováno několikrát.

(3) “Až do Enterprisu jsme nepotkali nikoho. Eileen se držela, starý Haskett by se divil, co ještě dokáže. Zastavil jsem na známé ulici a šel navštívit redakci Enterprise Herald. Samuel Dirty mě poznal okamžitě a bylo vidět, že jsem si jeho srdce nezískal. Na můj zdvořilý pozdrav se zamračil a zeptal se, zdali prý jsem se už tý potvory zbavil.

“Ještě ne. Cestuje se mnou”, oznámil jsem mu veše. “Chcete ji vidět?”

“Nechci”, odmítl suše. “Ale ptal se tu po ní majitel”.

“Good Heaven!” vyhrkl jsem. “Vždyť jsem tenkrát ten inzerát nezaplátil”.

“Já jej také neuveřejnil. A buďte tak laskav a zavřete za sebou dveře. Tedy, zamkněte za sebou dveře”. (Šmíd 1977, 86)

Komentář “bylo vidět, že jsem si jeho srdce nezískal” můžeme chápat jako připomenutí situace vylíčené v textu (2), v níž byl majitel redakce omylem odvezen do ústavu pro duševně choré. Při užití výroku “Tedy, zamkněte za sebou dveře” autor předpokládá, že čtenář si připomene okamžik, kdy do místnosti Samuela Dirtyho vstoupila Ivce, a výzvu “zamkněte za sebou dveře” chápe jako obavu majitele inzerce z toho, že by se tato příhoda opakovala. Znalost situace z textu (2) vede čtenáře pravděpodobně k tomu, že otázku “Chcete ji vidět?”

může interpretovat jako projev záměrného humoru ze strany Nata Jessela. V textu (4) napomáhá komickému vyznění evidentní nadsázka jak ve vyjádření strachu Samuela Dirtyho, tak v reakci Nata Jessela:

(4) Do jeho namáhavého supění, nebo se šuplíkem tlačil do břicha, někdo zaklepal na dveře. Natáhl jsem ruku po klice, ale Samuel Dirty zařval: "Stát!" a podíval se nahoru na skřín. "Nejdtív se zeptejte, kdo to je!"

"Žádný strach! Eileen ještě není tak vychovaná, aby klepala na dveře", ujistil jsem ho, ale zůstal neúprosný. Ukázalo se, že je to daňový výběrčí (Šmíd 1977, 86-87)

V textu (5) pochopí čtenář výroky "Neměl jsem na to čas... Odešel jste tak náhle..." jako zdroje humoru pouze za předpokladu, že si pamatuje situaci z textu (2): v důsledku toho pochopí, proč se Samuel Dirty na Nata podíval "pohledem, který bych zbytečně vysvětloval:

(5) "Tady je to!" řekl po chvilce funění a podal mi velikou navštivenku. "Přišel asi za týden po vás a chtěl si dát inzerát, jestli se nenašla. Smrděl cibulí a měl takový maďarský knír, protažený do stran jako halapartny. Vy jste mi tu nenechal adresu, tak jsem mu ji nemohl dát".

"Neměl jsem na to čas..." řekl jsem. "Odešel jste tak náhle..." Podíval se na mne pohledem, který bych vám zbytečně vysvětloval, a pravil: "Máte ho navštívit. Nebo napsat". (Šmíd 1977, 88)

V knize nechybějí situace, v nichž je podstatou humoru nelogičnost myšlenek některé z postav (Bečka 1946, 112-113; Komárek 1992, 32), např. šerifa:

(6) Zdálo se, že šerif je moudrý muž, protože od každého z nich, přes jejich zřejmou nevinu, vybral pokutu. Ale mne si tam nechal.

"To máte tak", povídá mi, když všichni odešli, "tohle jsou taky známé firmy, ale jsou zdejší. Vás neznám, nevím, co jste zač, tak vás raději zavřu".

"A nějaká práva nebo tak něco, to tady člověk nemá?"

"Ale baže má", odvětil dobromyslně. "Podle těch vás právě zavírám".

"To je zajímavý. Nevinného člověka přepadnou čtyři hromotluci, vy je pustíte a mě zavřete. Nejsou to trochu podivné zákony?"

"To víte, že ano", souhlasil srdečně. "Ale co když si to s nima budete chtít vyřídít a já vás pak budu honit pro vraždu".

"Co kdybyste tedy zavřel je a mě pustil. To by snad byli taky bezpeční, nebo ne?"

"Ale ano, Jenže já mám už takhle při rodeu plno práce a nebudu si ji ještě sám přidělovat".

"Když mě pustíte, tak vám ubude práce s hlídáním".

"To už je při jednom", mávl velkomyslně rukou.

Bylo jasné, že s jeho logikou nemohu v současné době nijak pohnout. (Šmíd 1977, 112-113)

(7) Tak jsme společně došli až na konec chodby, tedy až za hlavní vchod. ten se náhle otevřel a vstoupil velice důvěřivě sám šerif. Zavřel za sebou dveře a potom se otočil. Spatřil nejprve Eileen, i když já jsem nepoměrně vyšší a mohl si lépe všimnout mne. Ta se olízla a tímto nepatrným pohybem pobídla šerifa k velikému spěchu. Křepce vyběhl schody a cestou zuřivě

povykoval:

“Co vás to, chlapce, napadlo!? Já vás znovu zatýkám pro pokus o útěk a prodlužuji vězení o další den!”

Šli jsme pomalu za ním a já se ho snažil uchlácholit vysvětlením, že jsme nikterak neprchali, to že bychom si nedovolili z úcty k jeho úřadu, ale že jsme měli žízeň a ve věci nápojů že se o nás nikdo nepostaral.

Nahoře na schodech jsme byli sami. Šerifa jsem nikde neviděl. Dveře mé cely byly však zavřené, a protože jsem pochyboval o tom, že by je zavřela Eileen, vydal jsem se k nim. V zámku zarachotil klíč na dva západy a otevřela se zamřížovaná špehýrka.

“Nepřibližujte se ke dveřím!” hulákal šerif. “Jestli se jich dotknete, začnu střílet!”

(8) Dokonce ani spoluvězni se neozvali. Asi mne pokládali za ozvěnu. Vydal jsem se tedy do chodby na výzvědy. Eileen nabyla mylného dojmu, že jsme omilostněni, a vyšla na obhlídku se mnou (Šmíd 1977, 120).

Humor v textu (6) je dán svérázným a ne právě logickým a z právního hlediska těžko odůvodnitelným objasněním zatčení Nata Jessela: “tohle jsou taky známé firmy, ale jsou zdejší. Vás neznám, nevím, co jste zač, tak vás raději zavřu” a nelogickou odpovědí šerifa na odvolávání se na práva, srov.: “A nějaká práva nebo tak něco, to tady člověk nemá?” – “Ale baže má”, odvětil dobromyslně. “Podle těch vás právě zavírám”. To, co považuje Nat Jessel za hovořící v jeho prospěch, je šerifem obráceno v jeho neprospěch, stejně tak skutečnost, že přepadeným byl právě Nat, srov. vyjádření šerifových obav: “Ale co když si to s nima budete chtít vyřídit a já vás pak budu honit pro vraždu”. Sám Nat Jessel pak šerifovo jednání komentuje explicitním hodnocením: Bylo jasné, že s jeho logikou nemohu v současné chvíli nijak pohnout (Šmíd 1977, 113). V tomto případě však nemusí samo nelogické uvažování šerifa nutně vyústit v komickou situaci. Ta nastává v momentech popisovaných v textu (7) (šerif, který se ve snaze schovat se před lvicí zavře do vězeňské cely; reakce na pohyb lvice; popis “cesty” Nata Jessela a lvice Eileen za šerifem – je hlavním zdrojem humoru v textu). Důležitými prostředky jsou tedy opět humor situační (viz 7) a myšlenkový (6, 7) a nevyslovené komentáře Nata Jessela k okamžiku, v němž šerif vchází do prostor, kde jsou Nat a lvice Eileen (Spatřil nejprve Eileen, i když já jsem nepoměrně vyšší a mohl si lépe všimnout mne; Šmíd 1977, 121) a komentáře týkající se domnělých pocitů lvice (viz text 8).

Je zřejmé, že v knize Jana Šmída situační a myšlenkový humor převládá. Humor slovní se uplatňuje méně. Autor využívá možnosti metafory. Např. v textu (9) hraje svoji roli nesprávné pochopení významu slova lvice – paní Evelynu je interpretuje jako metaforu, ačkoli Nat Jessel je užil ve významu původním:

(9) “...co vás tak žene z Cedarů?”

“Ále”, mávl jsem rukou a převaloval na jazyku vařící nudle. “Mám doma lvici”.

“Že vy si, člověče, nedovedete najít pořádnou ženskou”, povzdechla nade mnou paní Evelyn. Polykal jsem ty zatracené nudle a Virginie dodala pořouchle: “Nech ho, mom, víš přece, jaká byla Eileen”.

“Nu, o té špatně nemluvil”, zastal se mě Sidney. “To o sobě říkal, že je osel”.

“Good Heaven! Buď mě pozvěte na večeři a nechte mě to sníst, nebo mi dejte něco studeného. Ta lvice je lvice rodem, a ne povahou” (Šmíd 1977, 57).

Dalším zdrojem slovního humoru je skutečnost, že Nat lvice pojmenoval *Eileen* (po jedné ze svých lásek, jak explicitně vysvětluje hned v úvodu, a současně také stejně jako svoje auto) – humoru situačního i myšlenkového, plynoucího z nepochopení, o koho v dialogu vlastně jde. To dokazuje např. text (10):

(10) Už mi šel naproti.

“Buď vítán. Mám pro tebe spoustu novinek”.

Potřásli jsme si rukama.

“Výborně. A jak jsi na tom se zasmrádlým masem?”

“To už zase nemáš peníze?”

“Ve voze je Eileen. Mimochodem, vezu s sebou báječný spodky pro zimu, a chceš-li udělat Sheile radost, tak pěkný zástěrky jsi nikdy neviděl”.

“Na ty spodky se potom podívám. Tak Eileen se vrátila?”

“Nevrátila. To je zase jiná”, odvětil jsem ledabyle. “A co ty zástěry?”

“A to si chceš novou ženskou navnadit smradlavým masem?”

“Co jsi najednou tak úzkostlivý?”

“Špíno. Dostanu dvoje spodky zdarma, nebo to na tebe prásknu”, nabídl mi a šel znechuceně k vozu (Šmíd 1977, 90-91).

Za jazykové prostředky vytvoření situačního humoru můžeme považovat zřejmě záměrné neprozrazení, kdo je Eileen – přítel ví, že Nat Jessel měl dívku Eillen, a význam sdělení *To je zase jiná chápe* “to je zase jiná dívka”. V důsledku toho se diví, proč pro ženu Nat shání “zasmrádlé maso”. Čtenář je proti příteli Nata Jessela “ve výhodě” a komičnost situace pochopí. A můžeme předpokládat, že usoudí na další průběh událostí:

(11) Nestaral jsem se o další vývin událostí a zamířil jsem do kuchyně. v okamžiku tam byl za mnou. Hubu měl otevřenou a bylo na něm vidět, že by rád nadával. Ale nemohl ze sebe vykotkat ani slovo.

“No nic”, chlácholil jsem ho. “Za ty dvě zástěrky pro manželku to stojí. Abych na tebe neprásknul, jak jsi je chtěl zamluvit. A jak je to s tím mírně zkaženým masem? Už má hlad.ú

“Jejeje-jenomže já, já nejsem žádný zkažený maso a nehodlám se jím stát. seber se a move off!”

“Odkdy takhle surově vítáš zákazníky?”

“Sotva mě spatřila, opřela si tlapu o sklo a olízla se”.

“Jo. To dělá”.

Na víc jsem nečekal”.

“To byla právě chyba. Chtěla ti podat pracku a zeptat se, jak se ti daří”. (Šmíd 1977, 90-91)

Uplatnění situačního, myšlenkového a lexikálního humoru v knize J. Šmída ukazuje, že humor situační a myšlenkový se uplatňuje v mnohem větší míře a že působí účinněji než humor lexikální. I u něj je patrné, že významnější úlohu má např. metafora a její chápání literárními postavami, interpretace slov s více významy apod. než prosté užití slov citově zabarvených. Hlavním prostředkem komiky je povaha zážitků a příhod Nata Jessela se lvicí, jejich kontrastnost s představami o stylu života v Americe (Hoffmannová 2000, 229-230) a reakce okolí na ně (srov. texty 1, 2, 6, 7, 8, 11). Autor čerpá i z možností vytvořených komunikačním kontextem: zdůrazňuje návaznost na text dřívější výrokem nebo výroky, které implicitně připomenou humornou situaci a spojí ji se situací současnou (srov. návaznost textů 3, 4, 5 na texty 1, 2). Nadsázku můžeme vidět např. v popisu jednání lvice (srov. text 2: “rozzářil se jí obličej, ihned se ke mně hrnula”), popř. majitele redakce Samuela Dirtyho (“Stát! Nejdřív se zeptejte, kdo to je”). Slovní humor má ve srovnání s humorem myšlenkovým a situačním méně výraznou funkci: uplatňuje se při metaforách (srov. různá chápání významu slova *lvice* v textu 9), popř. při popisu jednání některých osob (srov. slova popisující jednání Samuela Dirtyho v textu 2: *vytřeštil oči; zařval; koktal na skříni; stěhoval se po stolku se skleničkami nahoru na skříň*). J. Šmíd pak využívá i eventualit, které nabízí Ich-forma, zejména vyslovených i nevyslovených komentářů Nata Jessela (vypravěče v Ich-formě) především k jednání lvice Eileen a k reakcím lidí na její existenci.

Humor hraje důležitou úlohu nejen v *Čistých radostech mého života*, ale i v dalších knihách J. Šmída, např. *Návrat čistých radostí, Kde jsou hvězdy nejbližší aj.*

Literatura:

- Bečka J. V., 1946, *Komika a humor v jazyce*, “Naše řeč” 30, s. 71-78, s. 111-120.
- Doležel L. (1992), *Narativní způsoby v české literatuře*, Praha: Československý spisovatel.
- Grepl M. – Karlík, P., 1998, *Skladba češtiny*, Olomouc: Votobia.
- Hoffmannová J., 2000, *Humor a politika (Zaslechli jsme v Parlamentě)*. – *Świat humoru*, Opole: Uniwersytet Opolski, s. 229-234.
- Komárek K., 1992, *Jazykové prostředky vtipnosti anekdoty*, “Acta universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Pedagogica”, Philologica XIII. *Studia Philologica* 3. Olomouc: Pedagogická fakulta UP, s. 31-38.
- Kořenský J., 2000, *Verbální humor jako specifický fenomén*. – *Świat humoru*, Opole: Uniwersytet Opolski, s. 45-49.
- Müllerová O., 2000, *Smích jako výraz spolupráce a konfliktu v dialogické komunikaci*, *Świat humoru*, Opole: Uniwersytet Opolski, s. 87-94.

Šmíd J., 1977, *Čisté radosti mého života*, Praha: Československý spisovatel.

Šmíd J., 1989, *Návrat čistých radostí*, Praha: Československý spisovatel.

Šmíd J., 1984, *Kde jsou hvězdy nejbliž*, Praha: Československý spisovatel.

Humor in the Book *Čisté radosti mého života* by Jan Šmíd

The book by Jan Šmíd contains vigorous narrative texts full of humorous stories and of dynamic depictions of North American nature. Jan Šmíd is working with situational and lexical humor (Bečka 1946, 112-113). Also, Jan Šmíd is using some possibilities that depend on vertical construction of the narrative texts. The subjective narrator in the book – Nat Jessel is the main character and he is expressing his views on various problems or on the behavior of other persons.

The main source of humor is the Nat Jessel's life with his lioness Eileen. People, that meet Nat Jessel with Eileen, cannot understand him and they consider life with lioness as very strange. They often say to Nat Jessel for example: "*To vy jste ten blázen, co se toulá krajem s tou žlutou potvorou? Po po, co co vy jste to sem přivedl?*" Nat Jessel is experiencing a lot of not only funny, but also unpleasant and dangerous stories caused by Eileen (problems with Samuel Dirty of Enterprise Herald, problems with the sheriff – Nat and Eileen get imprisoned by him). But Nat with Eileen are causing some problems to other characters in the book, too. Samuel Dirty is so frightened by Eileen, that he is sent to hospital. One of Nat Jessel's friends is frightened by Eileen, because he thinks that *Eileen* is a name of Nat Jessel's girlfriend (Nat Jessel told him only that *Eileen* is sitting in his car, he did not say who Eileen was). The name *Eileen* (name of the lioness and of Nat's former girlfriend) is a source of lexical humor. When Nat speaks about Eileen, some people do not know, if he speaks about lioness or about his girlfriend. Jan Šmíd is using the metaphor, too, as a source of misunderstanding. For example Nat is speaking about lioness, and Mrs. Evelyne Haskett is thinking that he is speaking about some terrible woman (woman = lioness).

By creating humorous stories and humorous situations Jan Šmíd is using the possibilities of communicative context. He is often using some sentences which are referring to the previous stories and situations (see texts 3, 4, 5 referring to the texts 1, 2).